

Csak olvasótermi
használatra!

B
1901

CSORBA GYŐZŐ
SZABADULÁS

VERSEK

BATSÁNYI TÁRSASÁG

CSORBA GYÖZŐ

SZABADULÁS

VERSEK

11621

BATSÁNYI TÁRSASÁG

**Csak helyben
használatra**

Felelős kiadó : Várkonyi Nándor.

Nyomatott „Kultúra” Könyvnyomdai Műintézet Mayer A. Géza és Társai Pécs.

ELŐSZÓ

Aggódva válogatsz: nem méltó az sem, ez sem,
hogy versbe-fogd. Csodák villámlására vársz.
Tárulkozó eget fürkészel: onnan essen
eléd költői tárgy: magos nyilatkozás.

Bozótok, dzsungelek fordulnak útjaidra,
— ó, minden szürke perc bogos dzsungel, bozót,
s a jámbor dolgok is! figyelj álarcaikra!
és zúgva rajzanak szájad köré a szók.

Az észrevétlenül növekvő semmiségek
omló, alaktalan homokba rejtenek,
igékre őrzött torkod zizegve eltömik,

s ki hajthatatlanul lesed jelét az égnek,
már-már mozgatni is felejtet nyelvedet,
s a némaság lekúszik didergő lelkedig.

SZOMORÚSÁG

Szél fut a tollpihének, a lepke
szárnyát emelinti.
A csukott ablak résein át a cifra fenyő
karácsonyi illata száll.
Fényes utak csúsznak a tájba,
oszlik a göndör füst,
a hegy éle embereket szab mind rövidebbre,
az ujjaik közül
fürgén gurulnak szét a tarka gyöngyök.

Szerettetek engem,
jók voltatok hozzám:
vállatokra titkon
mért vettetek szárnyat?
Hogyan aludjam most,
hogyan legyek ébren?

A nap ketrecbe hull, ketrec rácsai várják a napot,
leroskad a híd, mely az este homályos partjairól
a hajnal tiszta ormaihoz vezet.

Nem kondul a harang se többé, a hangja
egyre fogyóan párázik, akár
hűlő ételből a gőz.

Kicsi fiúk, kicsi lányok
tenyerükben
jégcsapokat tartogatnak,
s szomorúan bámulnak rám.

Kicsi fiúk, kicsi lányok
tenyerükben
virágokat tartogatnak,
s szomorúan bámulnak rám.

Köveket hoznak az emberek nehéz kocsikban,
téglát, gerendát, cserepet is hoznak:
menekül az árvacsalános rét, sohasem érem utol.

Akik ismertek, sorra hagynak cserbe:
porló szivüktől lényem ízét
megtanulja lassan a föld.

Szerettetek engem,
jók voltatok hozzám:
sarkatokra titkon
mért vettetek szárnyat?
Hogyan aludjam most,
hogyan legyek ébren?

Felhő-árnyék lebben a sűrű-
hajú mezőn, s a kócos
bogáncsok apró horgai
hiába kapnak utána;
üres folyosókon
haló léptek kopognak:
zománcos szappanbuborékok
rajától csillog e szünetlen
szűnő világ.

MÁJUS

A kényes-omlatag vidék remegve füstölög szét,
s az íves láthatár merev szélébe ékelt
és hasztalan szabadkozó tavakból
mohón hörpölget hosszú kortyokat
a földre-hajló teknő-forma ég-alj.

Fény ví a fényvel itt meg ott szikrázó forgatagban,
süvít a villanó gerely, sajdulva rí az ür,
fölszáll a kín, s kecses körökben leng az öblös,
hullám-vető, szelid lapály ölében,
aztán a dermedő magasba csap.

Kucorgó, gyáva kedvedet cikázó gyík hátára fedtesd,
serkentse föl, s a lusta köd guruljon el belőle,
kössön rá tréfás hurkokat — csomózd hanyatló kedvedet
a tátott-szájú kémények vidám
torkából gombolyogva ömlő ritka fűsthöz.

Ó, nézd az utak villogó szalagjait, szegélyükön
a szunnyadó fák borzait, melyek fáradhatatlan
villannak és fakulnak és mindig bújtatnak egy kis éjt —
ó, nézd az utak hangtalan kígyóit, rád-sziszegnek,
s szivedbe kúsznak: — ott keresd őket, ha majd hiányzanak.

Szivedbe kúsznak lassan, és a kényes-omlatag vidék
szivedre hull, akár a zizzenő por, ha
megáll a szél. Merülj magadba, ott keresd
őket, hiszen csak múltó emberszívben él
tovább a kagyló-héjú pillanat.

TÉL

Remeg már. Háborodva futna, futna —
fagy dönti el. Mint üldözött bogár,
gyors életére gyors halált hazudva
hever hatalmas buktatóinál.

Csirái, lám, fordítva nyíladoznak,
békéje omló köddel vándorol,
jelei fönt a hegy-tetőn lobognak
s a csillanó ablak-kristályokon.

A tornyok és a bástyák összedőlnek,
az orra-ejtő árok föltelik,
a támadó orcái tündökölnek,
nevetve látja érett terveit.

Nevetve néz szét karcsú trónusáról,
kiszáll belőle régi szégyene,
szelid párák lebegnek hűs vásárol,
szelid nyugalmat ringat kék szeme.

A vesztes mégse, mégse csöndesedhet:
győzők irgalma: átok és parázs,
sebei inkább égnek, üszkösödnek,
inkább csigázza forró borzadás.

De menti bőrét, föld alá igyekszik,
beléd igyekszik: enyhelyet keres —
Körmét behúzza, hálásan lefekszik,
az álma mély és szikrázó-üres.

FALUN

Ködökből villantja felém
arcát másík magam.
Idegen táj ölén
kóválygok, nincs szavam
a végzetes ügyekre:
nagyobbá vált egy háztető, mint
az élet-halál örök ikre.

Íme, ember lettem újra én,
ember: hús, vér, velő —
mik testem rejtekén
bújtak, most bújnak elő
a boldog ösztönök.
Ember lettem — egy kicsit állat is:
a földért küszködök.

Csillagok ingó fényeit
taposták talpaim:
rossz vágyam égre vitt.
Itt, a szegénység halmain
bánom bűneimet:
bolond, aki a kézzelfoghatóról
a bizonytalanra vet szemet.

Friss táj, ha megfakulsz,
új tájakra szalassz,
éles tükör, ha megvakulsz,
többé itt ne marasz:
legyek hűséggel ember,
ringassam a sáros földet
dédelgető szivemben.

EGY HULYÉHEZ, GYERMEKKORI BARÁTOMHOZ

Áll az időben, s áll az idő benne.
Mint ki a jég közé fagyott, és kiben jég mered. —
Váltott lovakkal visz a végtelenbe
engem egy hallgatag sereg.

Pihennék itt-ott, nyújtóznám, leülnék,
de csak fut mellettem a táj, cseréli díszzeit,
úgy szöktetnek, és mintha menekülnék
a rosszak törvénye szerint.

Ó, állandóság temploma, homályos
lélek, töretlen íveid között épen ragyog
boldog sorsom sok kincse, tárva-tárd most
elém: látod, szegény vagyok!

Látod, útjaim fonalát unottan
csavargatom: nem érdekel: nincs rajta semmi szép —
hozzád szaladtam, együgyű szavadban
remélem a legszebb zenét.

Bolond siető, mért kellett a puszta
homokra jutnom oly buján virágzó rét után? —
Most jajgatok, mint jégesőn a gazda
vagy katona vesztett csatán.

És arcomat fényességbe tartom,
homályos lélek, aki mint a háló a halat,
megfogtad multam, s őrized a parton:
né rántsa el az áradat.

A DUNÁNÁL

Nagy most a Duna, sebesen folyik,
hidat tett rá a nap,
a túlsó parttól eddig, lábomig
arany-vörös hidat.
Homályosúl a domb-sor tömbje,
éle keményedik,
hullong az est a nedves völgybe,
lassacskán megtelik.

Nagy most a Duna, sebesen folyik,
mélyében rém lapul,
föl-fölszaggatja csöndes habjait,
jaj, irgalmatlanul;
rettegve nézem: mit takargat?
hoz, vagy víz végzetet? —
Ügyes szellő tölcseért kavargat
a szörnyű sík felett.

Már sebeimre pólya készül,
— vajjon eléri-e?
Nagy a Duna, s a szürke mélyből
rémeket vet föl zöld vize,
csapatostul kelnek a rémek,
vérengző, rossz sereg, —
kiönt a Duna, gyors vizének
sodrán halál lebeg.

Küldi haza a nap piros
ujja, küldi a dolgos népet,
sok volt-pajtásom ül poros
kocsin, szemén a súlyos élet,
szívében is a súlyos élet,
mind bölcs és mind komoly,
ereikben a szűkös évek
híg mérge bujdoskol.

Kérni megyek hozzájuk mégis,
magamat kérem el,
temetőjükben nyugszom én is,
bánatuk rajtam is lepel,
erős mellük homályos kripta,
alhat, ki ott lakik,
álmát élő nem háborítja
az ítéletnapig. —

Nagy most a Duna, sebesen folyik,
hová sodorta bőre ízét,
hová sodorta gyöngé lábait,
színes szoknyája tarka színét,
hol úsznak róla szép virágai?
— A parton ifjú fűz-bokor nőtt,
a habba lógnak vékony ágai, —
szemem ringatják, mint a bölcsők.

S a hófehér, zajos libák
a töltés friss, smaragd-gyepérül
hová röptek, mely világ
egében zúgnak? — tolluk egyre gyérül,
elhull a tolluk mind egy szálíg,
elhull a tolluk, mint a hó,
de visszavillognak halálíg
az éves-öles sár alól.

Órítottuk őket fáradatlan,
tarlóba is mentünk velük,
lazult az árny a síkló napban,
kövéredett lapos begyük,
a kukorica sűgött-sajgott,
— de bújtunk volna mind a ketten!
ős gyávaság gyepelője tartott,
s dideregtünk a fülledt csendben.

Idézzem-e még? — hasztalan már:
régesrég másnak felesége,
ott voltam én is lakodalmán,
s elaludtam a közepébe,
elaludtam, s azóta alszom,
álomként jár csak néha bennem,
meg-meglegyinti csontos arcom,
amint ruhája messzelebben. —

Szállt, szállt a por, és hullott az eső,
hol rejtik zsenge-ifjúságom?
a zölden és pirosan serkenő
élet alatt hogyan találom?
Ó, képek és történetek
hideg papíron, forró szájon,
már fulladozom töletek,
mint levegőtlen, gyilkos tájon!

Ki valahonnan messze ment,
messze ment és hosszú időre,
ne akarja a más jelent
a multra szabni, gyorsan süllyedőre,
ki valahonnan messze ment,
ne térjen oda vissza többet,
aluvó napjai felett
ne túrja föl a sima földet. —

Seregek nőttek ellenem
idegen, váratlan sorokban,
szemük kútjában nem lelem
a régi képet, semmilyen horoggal
nem bírom már napfényre hozni:
új szellő fújta hajukat,
más vízben szokták arcuk mosni,
lábukban másak az utak.

Multamba futnék: lehetetlen,
jelenem, jövőm: rettenet,
féregként forgok, tehetetlen,
eke szaladt rám, kivetett, —
zúgjak mégis karcsú fűzek,
lobogjon fürtötök,
bújtassatok el, drága szűzek,
karjaitok között.

Ne hagyjatok elmenni innen,
baljósak a csillagok,
a pusztulást emlékeimben
kövessék szebb napok,
szeretnék végre megnyugodni,
van már, ki rásegít,
ne próbáljak kalandba fogni,
akármi láz hevít.

Vagy te vezess, vörös-arany híd,
hol horgadó fejem
puha iszap padjára hajlik,
sár tömi szám, szemem,
hajam hínárként ringatózik,
mellem moszat lepi,
markom síkos habba fogózik,
mely lágyan fürdeti.

(*Dunaszekcső, 1944.*)

ÁRNYÉK

I.

Ki hinné el, ha mondanánk: a hosszú,
fakó napok szörnyebbek, mint a kínpad.
Tudják a bírák fájó pontjainkat,
jó helyre sujtja pallosát a bosszú.

Mint nyointató ló, járunk körbe-körbe:
eszünk, iszunk és alszunk, rendületlen.
Növő reggelben, omló szürkületben
elindulunk, és megtérünk letörve.

A szándékos halál csont-szája csattog
mindenfelé a kergebirka földön —
minket derékul zár és óv e börtön.

A véresekhez sóhajtunk: szerencsés
élők ti, kikben gazdag lángokat fog
a lét, mivel csapdák között forogtok.

II.

Hegyek közül jó, ránknéz, és továbbmegy,
szemét figyeljük: bágyadtan mereng el,
kezéhez érünk: erre sem dereng fel,
hegyek közül jó: síkságon nem áll meg.

Úszó hajával, csillogó hajával
szikrázó sávot húz az éjszakába,
szállván az élők csillogó honába,
sodorja fátylas kedvünk is magával.

Ismertük egyszer, akkor ő is ismert,
tompán sajog még: emlék? képzelődés:
nyugalmunk akkor tékoznai is mert:

elengedtük. — Ki gondolhatta volna,
megkoldusodnak majd a dús idők, és
jeget növeszt magánunk nyájas orma.

III.

Utáljuk rég a várost és magunkat
és otthonunkat, ezt a gyáva fészket,
(kerít, kerít az ólom-léptü végzet,
csak távol árnyék súlyával szorongat).

Ha már a romlás, pusztulás kiméli,
a jó felejtés jöjjön és segítsen:
rab életünkbe újságot terítsen,
mely boldog hírek balzsamát igéri.

Csodálkozzunk anyánk naponta látott
vonásain s a százszor összenyargalt
utcákon, és csodálkozzunk magunkon,

mint aki most fedez föl új világot,
köszönt először táró, drága hajnalt,
s amerre jár, nincs még előtte unt nyom.

ÚJ HALÁL-VERSEK

Hélinant szellemének

I.

Halál, kit egyszer ó szavak
kölcson-kürtjével hívtalak,
s régen-porokhoz küldtelek,
ma én magam szólítalak
e félős, ingatag falak
közül, választott gyermeked.
Aggastyán, kisdéd egyremegy,
ma árnyékodban tévelyeg
mindaz, ki él: a bő harag
heggyé növelt. Szerettelek,
s mint ordas állat, rettegek,
ha vad vadász elé szalad.

II.

Halál, ki nemrég jóbarát
voltál, s a bűn bolond borát
ellökted ős szomjunk elől,
szétfújtad gőgünk mámorát,
csaló győzelmeink torát
sírásba törted, ím, ledől
a szép világ, fejünkre dől!
Hogy ostorozván mentse föl
kegyelmed a vak ostobát,
nem küldlek hozzá. Nagy pöröly,
mindannyiunkat tördösöl,
szórsz, mint a szél az út porát.

III.

Halál, Halál, nem küldelek,
de szólok gyermekül veled,
szepegve és bátortalan.
Talán leejtéd fegyvered,
dühöd kutyáit elvered,

s meghallgatod riadt szavam.
Hüvös figyelmed rajta van
szívünkön, s rágja zajtalan,
mint féreg a gyümölcsbelet.
A kétszinű idő suhan,
s egy színt terít ránk untalan:
csak reszketünk élet helyett.

IV.

Halál, te nézed sorsomat,
tudod: mióta s mily sokat
vesződtem véled, életem
gyapjában hányszor fennakadt
világraszóló ágbogad,
hányszor törődtem térdemen,
nyúzott az ejtő értelem,
fordult ki számból ételem,
ízetlenült a jó falat, —
Halál, menekvő két szemem
hús haj takarja, hús selyem-
felhő takarja arcomat.

V.

Halál, Halál, kerüld el őt,
a pusztulók között kelőt,
ne szóljon rá goromba szád,
ne oldalogj elé előbb,
míg nem jön el szabott időd,
s nem törheted le szűz nyakát.
Majd elmesélem én galád
végünk helyetted s nagy baját
annak, ki emberbőrbe nőtt.
Ó, hagyd a dolgok fátyolát,
rajtuk keresztül lásson át,
ha életéhez gyűjt erőt.

11621

VI.

Halál, Halál, szolgád vagyok,
s urad leszek, ha meghalok,
ha lábad föld alá tipor.
Előled hozzád pártolok,
s gáncsodtól el nem bukhatok,
ha el bírok hasalni jól.
A szerteomló semmi-por
magos hatalmaddal dacol:
Halálnál is több a halott.
A mozdulatlan domb alól
örök biztosság sípja szól,
fújják a bánthatatlanok.

VII.

De nyirkos pincék mélyeit
bújkálni, hogyha fölnyerít
a ronda, újdön szörnyeteg,
s irtóztatások mérgeit
nyeldesni, mint sötétbe vitt
kölyök, s csak túrni rebbeteg,
hogy szédülő fejünk felett
a zordon bolt dörög-remeg,
legkoldusabb cselédeid
ekkor vagyunk, Halál, rideg
kezed cibál, mint rossz gyerek
játékszer-semmiségeit.

VIII.

Ha tudnám: meglepsz ostobán
istállód szárnyas, új lován,
s legázolsz engem, védtelent,
elédsietnék jókorán:
(megóvhatnám magam talán
elnyúlva holtan.) Ferde csend

nyitná fölém a végtelent,
s már látnám: minden mit jelent,
amin tűnődtem hajdanán. —
De útjaimra köd kereng,
mit látok így? a csúf jelent,
s maradsz ijesztő mostohám.

IX.

Halál, ne veszkődjünk, legyünk
barátok újra! Végzetünk
igazgat úgyis (ő nagyobb
úr, mint te vagy): feléd megyünk
mindannyian, tehetsz velünk
kedved szerint. Mért nem hagyod
békén a sok zarándokot?
előre mért sanyargatod
törékeny-csontú életünk?
Hiába könnyek, sóhajok:
elérkezik komor napod,
s komor napodhoz érkezünk.

X.

Halál, Halál, bújj vissza mély
odudba, melyet éjes-éj
kerít: hisz élő rettenet
a föld. Ne küldjön ránk szeszély!
Ha egykor kértelek: beszélj,
ma kérlek: hallgass! — elrepedt
szívünk amúgyis sír, remeg,
mi lenne véle még veled?
Nekem se mondd: ne félj, ne félj!
tudom szoros törvényedet,
s tudom, hogy égő nyelvedet
romlás borítja és veszély.

BÉKE ELLEN

Már ásít, ásít minden porcikám:
hunyorogó órák doh-szagát igéri
orromba a hatéves küszködés
lázában fél-halottra nyúlt s pihenni
hajló világ.

A sarki házhelyen
fogócskát játszó kisfiúk sokágú
zajgása fül belé a sűrűdő
homályba,

s ó, a csillagok, megint ők,
a csillagok s a hold, a jég-szemű,
megint csak ők az egyetlen színesség!
Reggel nap ébred, este csillagok
s nővő-fogyó hold, mint ma is: tudom jól!
és alszom és eszem meg dolgozom
és újra, újra, mint ma is: tudom jól!
A vérivó kalandok hadsora
széjjelszaladt, kis életem vigyázva
kerítik árkok, bástyák, őrszemek,
és mind az én nyugalmamért vesződik. —

Már ásít, ásít minden porcikám,
de izzó sóhaj füstől néma számról:
tántorgó percek, kik csúszós hidak,
omlékony parti-ösvények vidékén
terelgettétek ingó lábaim,
hogy rémület térképe lett az arcom,
tántorgó percek, most, hogy ólmosan
hunyorogó órák doh-szagát igéri
orromba a hatéves küszködés
lázában fél-halottra nyúlt s pihenni
hajló világ — koporsómgig kívánt
tündér-idő tanúiként becézem,
dajkálhatom megfásuló szívem
fészkeben sarkait sietve vesztő
emléketek pokol-szépségeit.

A TESTEMHEZ

Sót és epét tettél a számba: páratlan markod
páros vagy sokszoros mérgeket rejtett.
Más voltál, mint a többi kétlábú: elkanyargott
újtuktól útag, s fortyogó székenbe ejtett,
székenbe, amely büntelen csikart, mint nagy betegség,
holott szerény erőmmel ember akartam lenni,
s akartam, hogy szegény hibád elvégre tessék,
s én is fehér zászlóval akartam hozzád menni,
kivel szép éveimben olyan vadul csatáztam,
mert árulónak hittem, aki pokolra csábít,
kivel sokat csatáztam, s még könnyeimben áztam,
nem vettem észre mélyre süllyedt csodáit. —
Sót és epét tettél a számba: most borral, tiszta mézzel
kínálgatsz egyre-másra: mögöttem, érdekemben
szövetkeztél egy békés, fegyvertelen vitézzel:
biztos derűvel állok ijesztőimmal szemben,
s kihez úgy véltem: hullok, úgy látom: emelődtem,
— fehér karok emeltek, s okos, mozgékony ujjak
futják be tájait, bontják előttem
burkolt szépségeit. — De új vagy! ó, de újak
zeg-zugaid, jó testem! — nézem magam, bolondot,
ki lassú évekig zsebében víg arannyal
kolduskodott, míg egyszer észére tért, s a gondot
kedvvel cserélte fel s a jajgatást kacajjal.

ALÁZAT

Szeretném elmondani végre egyszer,
mi vagy nekem. —
Megcsöndesedtem, nem verekszem
többé, várom türelmesen,
hogy gazdag terveit betöltse
életemmel a szerelem.

Fáj a hiány szívemben, restelem,
hogy ember így vagyok,
hogy lelkemen és testemen
a csonkaság sajog —
de rendelés ez, jögerős ítélet,
nem lázadok.

Nem lázadok, csak mentem magamat,
ahogy lehet,
csak illő társamat
fürkészem a hiú magány helyett,
aki ölében és kezében
ajándékot számomra rejteget.

Szeretném elmondani végre, végre,
mi vagy nekem —
hát így terelt hálóm elébe
a gondos szerelem,
hogy fönnakadva gyöngé szálain,
maradj velem.

Tőled már a viharok elszaladtak;
szelid verő
fényezte békés vonalát utadnak,
a nyugalom, e fő erő
lengett lényed körül,
mint sérthetetlen levegő. —

Szél támad és elvinni készül,
emelgeti a szoknyád,
beteg vagyok a rettegéstül,
zokogva borulok rád:
úgy őrizlek, mint gyáva börtönőr
szökni-akaró foglyát.

Ijesztenélek a világgal:
mi lesz, ha nem véd
az én hűségem? kis virágos ággal,
mi lesz veled? — károdra tennéd.
Ijesztenélek, — s panaszkodom inkább:
romjaimon tekints szét!

Szél támad, és elvinni készül —
nyomaidon bedől
az is, mi eddig ép volt, s meg nem épül
többé se ég, se föld,
mindenfelől hiány szakad rám,
— te óvsz mindenfelől.

Szeretném elmondani végre egyszer,
mi vagy nekem,
most, amikor már húzódol, menekszel,
s nehéz fejem
horgadva várja: koszorúzza meg már
a szerelem.

KIT NYUGTALAN ÁGYAD

Kit nyugtalan ágyad ismeretlen tájakon
ringat, s keserű habok csapnak át a szájadon,
s jaj, a fekete határ súrolja a szivedet,
kit az anya-békesség kelyheiből kivetett,
rég dolgok bőrein tétovázol kezeddél,
s háborodva firtatod, mily tudásod veszett el,
kit vadak kerítenek, marnak minden oldalon,
s lándzsás őrel űz tovább minden boldog oltalom,
aki meggyűrödtél, mint marokban a papír,
kit gonosz betűkkel kínok égő tolla ír,
ki elől a szépet lopja csak az alkonyat,
akinek a hajnal csupa borzadályt mutat:
a körébem sűrűlő magánosság falain,
mint fehér galambokat, átröpítem szavaim:
látod, én is úszom, messze tőled, ám veled,
forgatom a számban ízevesztett nyelvemet;
ó, mi több: a kín-e vagy a dermedt semmiség?
néptelen a tág föld, néptelen a széles ég,
zsugorodva alszik rejtekén a lendület,
az időre hagyja, ami elvégeztetett —
semmit sem csinálok, úgy történik csak velem,
s csak az idő hömpölyög — nem történik semmi sem.
Más ketrecbe zárva egy-test módján szenvedünk,
sikló életünket sírva tartja bús kezünk. —

MINT A KÚT

„Légy férfi! puha arcodat szoborrá merevítsd,
ne rebbenjen szemed:
halott tükörré kerekítsd —
a változó világ felett
közönnyel álljon, mint a telihold.”

Ó, súlyos, ingó életem, botló s tápáskodó,
milyen nehéz parancs!
hisz úgy kell a bábáskodó
sírás is olykor! Gyáva, roncs
szivemre ömlő könnyek melege.

Elengedsz — hideg útjaim bolyongjam egymagam,
te béke-hordozó,
azt gondolod, hogy hasztalan
kolonc és nyűg csupán a szó,
s az érintésed, mellyel védenél.

Hát elmondom: tudd végre, mint szeretném, hogy szeress,
— a szorgalmas napok
sorsunk kötik, s jó vége lesz
talán, talán megnyughatok,
s kigyúl a béke bennem, mint a nap. —

Hát elmondom: — sokat s nagyon törődnöd kell velem,
elhagynod nem szabad,
ó, nem szabad egy percre sem,
mert óhatatlan rámszakad
a cérnaszálon hintázó pokol.

Van példa rá: pár napja már veszett az életem,
és omlik, mint a kőd,
a szívem nyirkos félelem
hüvöslő karjai között
reszket: — nem hallom gyöngé hangodat.

„Légy férfi!” — biztatnám magam, de már nem biztatom,
hisz úgyis öncsalás;
fáj nélküled, panaszkodom,
akárhogyan csinálja más,
fáj nélküled, és sírok, mint a kút.

I.

Puha álom óvja, puha szender —
 hova tereled ég-szinű szemét?
 Mély-fekete utakon érsz haza, — ó,
 a fehér utak fekete fátylat öltenek!

Mozog, él a föld, tüzeket ápol,
 fejedén a vihar virágos ék —
 fürge, fiatal ütem úzi őket,
 amit őrzöl, őrzi veled: álom és vihar.

II.

Szakadozik a homályos éjszaka,
 ide-oda száll a derű, utadba áll.

Akarod-e? ijedezve nyúlsz felé,
 simogatod, ujjaidon tüzet fakaszt.

Hova siet, aki éppen erre járt?
 nyomaira barna uszály kering alá.

III.

Hátat fordít, — csupa sugár,
 sarkában árnyék kuporog,
 szirmok közé bújt a jókedv,
 haló bogárként rejtőzik.
 Ó, drága órák, szép láncok,
 ünnep-idő, teli kehely,
 kormos terítón rög-arany,
 holt hamu száll, száll az égből.

IV.

Hajló sírás csillog, élő virág nő
 vert szívedből. Jobb, ha ezzel törődöl,
 ezt pólyáld — járjon az csak magában
 sikló útján, mint a fáradt kísértet.
 Hátat fordít — már csak omló fehérség:
 apró foltját szétzilálják a lombok.

VÉDELMEDBEN

Nyomait nyomtalanná fődik a vastag évek —
de én ember vagyok:
sarjasztom buzgón a tetőtlen égnek:
kékség és csillagok
szóródjanak kitárult szirmára fényes éknek,
akí virágtalan elszáradott.

Bukdácsolásaimban hozzámszegültél híven:
viszed fél terhemet;
ernyő és fészek a kezed: szelíden
elsüllyeszt és befed —
szép szárnyaidra vettél, hibátlan, tiszta ívben
lendítsz a zeg-zugos világ felett.

Melletted a valóság, a lankadatlan hála
s a boldog szerelem,
mellette sérült hiúság varázsa,
s mi százannyit terem:
alig kikelt gyümölcsfa letört, idéetlen ága,
s rajta adakozó, színes szemem.

Velem kell harcra kelned, amikor értem harcolsz:
a gonosz én vagyok,
helyesen korholsz, mikor engem korholsz,
hiszen én lázadok,
meleg bilincseidből futok — a gondozó sors
hiába szólogat, hiába fog.

Támadj föl ellenem hát hasonló fegyverekkel!
pehelynek lássalak,
ki száz irányba szállhatsz a szelekkel,
ahogy játszanak,
terpeszkedő nyugalمام cseréld el fergeteggel,
bontsd le fejem fölül a házamat.

Terhelj meg sűrű gonddal, veled vesződjem folyton,
ne multam zendülő
fejetlensége ágáljon, sikoltson
bolond számból elő —
üljön konok nyakamba, ha már meg kell hajolnom,
a teljesült remény, e szent erő.

NAPLÓJEGYZET

Fölcsapódó fény lassú-lejtésű tánca, ide-oda hajló ragyogás
ütemes éneke könnyed siklással lendül a mohó kapu tárt
íve felé, amely izzóan, szomorúan nyílik elébe.
S a fátyolos élénkség gyengéd suhanása megül keveset
a napos csucson, leereszti a szárnyát.

Hívó hang fut a mélység peremére, a tántorgó suta válla-szögére
síma tenyér fekszik, hosszan-tartó panaszok lobbannak
a makacs maradás, az igyekvő romlás harci-zajában,
a hanyatló bágyadtan járhatja szemét a vesző táj
zeg-zugain, meghajtja fejét, és várja az ítélet szavait.

A kavargó mozgás édes nyugalommá enyhül, a hallgatag völgyek-hegyek
konok árnyai kertjében boldog remegése nesze támad.
Távoli dallamként foszlik darabokra a köd, s az idétlen
fegyelem zörgő páncélján kivirágzik a ritka szabadság:
a haragos egyformaságba érzékeny lobogás vékony lángja verődik.

Bolygók méla és nem-látható forgása, omló és éles fuvolahang keveréke
fonódik tört elevenséggel a tünékeny álom forró teste köré,
a lefittyedt szájból lankadt sóhajtás kúszik föl a légbé,
halálra-üzött fecskéként vesződik az ormok rengetegében,
s ferde kalimpálással a bokrok gyilkos tüskéi közé hull.

EGY IFJÚ KÖLTŐRE

Jársz-kelsz, mint aki szédül, vagy titkos sebet őriz:
 ríva fakad, kire rápillantsz. No, fülelj ide csöppet:
 mártír-kép senkit nem emelt az Olympra idáig,
 oly költői ne légy, és tán költő leszel, öcskös.

VIE ROMANCÉE

Szelleme ormaihoz nem férhet törpe agyával:
 hálóbocskorait kezdi ki, rágja vigan.

EGY KRITIKUSRA

Hajts térdet és fejet poéta,
 s örülj nagyon:
 versed kegyeskedik agyon-
 ütni, ím, egy analfabéta.

A BEÉRKEZETT

Gyors rangjával nem tudja, mit tegyen. —
 Morc és nyögös, ráncolja homlokát,
 s álla alá gyűjt gondosan
 egy nagyságos tokát.

A SZERÉNY

Szembe dícsérik: mint a lány,
 a boldogságtól olvadoz.
 Dícsérjük: elolvad talán.

A GERINCES

Főnöke szól hozzá, reszket, mint nyárfa a szélben.
 Ám odamond neki jól, hogyha magára marad.

HÁROM SZONETT

PÁRBESZÉD

A filiszter szól:

Hát hagyd a dalt, ha úgy tetszik! Ki bánja?
Vagy ingyen add mint ócska ráadást!
A szent közérdek két karod kívánja,
nem holdra-néző, meddő gajdolást.

Ki esztelen csak rímeit csinálja,
s a fellegek között keres lakást,
az itt a szorgos dolgozók zsványa:
nem érdemel meg egyetlen falást.

A költő szól:

Rühes féreg, ki port eszel, s iszol,
semmittevésed munkádnál nagyobb:
miért akarsz bolond kocsidba fogni?

Ha nem vagyok, mocsokba kárhozol,
embernek látszol olykor, mert vagyok:
tudsz ember-hangon néhány szót dadogni.

KIÁLTÁS

Igy vergődjem holtomig?
négy fal közé rekesztve, csip-csup
bajok közt? telve torkomig
számár ügekkel? — Drága titkuk

ragyogtatják a dús napok,
s szívem kopár, akár a szikla!
Élek? nem élek, csak vagyok:
rab-örök fogtak rácsaikba.

Halódnak a színek szememben,
ujjam begyén a nagyszerű
formák, melyekkel vértzetten

reméltem, hogy kiállhatok. —
Jaj, ól-padlás az ég felettem,
s a társaim mind állatok.

KORSZERŰ

Bendője élő szörnyeteg, hiéna-mancsok markai,
tetőtől-talpig tátogó szájak lepik be testét,
kiontott bélek száradó rojtjától cifrák sarkai,
fejében hű öröklakó a visszhangzó üresség.

Vadak szülöttje, ronda vad, nyugalmat, álmod kergető,
a sarjú kertek ágyain tapos fáradhatatlan,
fű, mint a kan, forog, kapál, kidől a szár s a gyenge tő,
nyomában jajgatás suhan fakó holló-csapatban.

De nyelvén — nyelve szüntelen-bimbós virág — fehér szavak
teremnek, hófehér szavak, ha hallod, sírni készülsz,
remegnek bűnös térdeid, bánón eléje szédülsz,

s ő, mint az irgalmas nagy-úr, leinti háborgásodat,
szivedre rakja szent kezét, kétséged elterelve,
s már érzed: könnyebb lett szegény zsebed soványka terhe.

SZORONGÁS

Szíjas csapások ébresztik, fején a fény eső virág.
A hullámos hegy élére kitűzi kínja zászlaját,
s küllős-sugárú szép ágán szakadt inakkal elterül.

Sarkos, verődő sziklákon ijedten ugrál té s tova.
Megáll, továbbmegy irtózva, szívére jajgatás zuhan,
barlangok odvas öbléből dögök bűzét eresztgeti. —

Parázs csirázik útjára, fészek-melegbe lép, ha lép:
remegve bújnak emlőhöz a védtelen, kis állatok,
csukódó arcuk árkába szelid fél-álmom ágyazik.

Lehull a kerge vágyódás, folyondár folyja-kússza be,
nyugtot talál a kóborló, botlásait feledheti,
s a változékony fény-árnyat cseréli, mint ruhát a lány.

A rözse-láng beszédén túl megérti már a szűk-szavút,
megérti már a mennydörgés fölé-borult, habos dühét,
s derengő mámor indázza ragyogva, mint arany-fonál. —

De borzadása föltámad, kígyó rekeszti lábait,
csontvázak őrzik álmát is, hiába néz szökő-helyet,
s a gömbölyű vidék hátán sündisznó-bőrt növeszt a tél.

Ó, ráijeszt a morgó ég, villámaival üldözi,
játéka régi völgyében kezéhez törmelék tapad,
tíz ujja rosta-résén át gyér kincse mind a földre hull.

A homlokára jég-pánt nő, fogak zörgése kergeti,
sírása füst és úszó köd, kinyílik két okos szeme,
s a lengő semmi gödrében pihen rezegve, mint a nyíl.

CSAK A MŰLÓT

Ég és föld és csillagok és sár és a nem-élő
dolgok a földben, a vízben, a föld hátán s az egekben
békén nyugszanak, érzéketlen, bő nyugalomban.
Ágyuk a két-végén-nyílt, öblös idő, körülöttük
fénylőn villog az ür fagya.

Nézd, nézd gyöngé szemekkel
tisztá hűvösségük, nézd, bámuld gyöngé szemekkel,
s hódolj meg szeliden, forrásként öntse a torkod
himnuszukat! Hódolj meg, hullj le a porba előttük,

ám ne szeresd őket! Ne szeress senkit, csak a múltot!
Azt, aki fölkel, pár suta lépést tesz, s lerogy újra,
messze kiáltja jaját: úgy érzed, szíved üvöltött.
Egy törvény él benne, tebenned: tudhatod álmát,
tudhatod undorait, félelmét, ritka derűjét,
sarjú vágyai bomlását, fosztott remegését,
szende szerelmét, vérszomját...

A ganaj-fia féreg
inkább ért téged, mint tündöklő kövek, inkább
annál is, ki a halmos fellegek ormai élén
ül, s ragyogó feje átüti zengve a kék kupolát, de
nem sír, nem táncol soha —: egykedvű nyugalommal
kergeti bolygóit tűz-bokrai rengetegében.

A MAGÁNYRÓL

Megállt, s áll a lomb, álmatag leng az éj;
a formák fölitták a színt, alszanak
a végük-nem-érő utak, míg közé-
jük ékelve lassan piheg, fúj a nagy-
beteggé tüzelt város. — Ó, jobb, ha nem
veszödöl, pihensz csak fa-érzékten.

A végük-nem-érő utak! Hátukon
sugár-fényeket gyujt, s kavar szét a csönd,
sugár-fények úsznak tömény álmukon,
zilálják a lustán borongó közönyt.
Hanem nézheted nyomtalan nyomdokuk,
igyekvő szemed csapda torkába fut.

Hanem nézheted nyomtalan nyomdokuk,
nyugalmad koporsóba fektetheted:
az ágyadba is víni kell háborúd,
parázson csigázni szegény testedet —
hegyet dönts eléjük, vagy árkot hasítsz,
szökésükre hálót azért nem borítsz.

Sötéten botorkál a szív és remeg,
a zörgő, fagyos tájba vadként figyel.
Elégyl a nap, láng-szegett fellegek
terítik be. — Ó, törbe jut, vagy kegyel-
mes öl várja? Aggódva kételkedik,
megébreszti és veszti félelmeit.

A boltok berogynak, s a hulló vilá-
got omló romok földbe zúzzák-verik.
Ki áshat, s ki ás érte sziklák alá?
A vágyak csak irtózva élesztgetik.
Ha szétfolyna bár boldog élők meleg
husában, hogy őrizze éber sereg.

Nehéz tűz a fájás, a vándor szemén
borúsán lobog, mint szülőház, ha ég —
Föléhajlik, elszáll a könnyű remény,
hüvös szél süvít, jég-eres lesz az ég —
a vándor riadtan tekintget körül:
kinyíló kehelyként borul rá az ür.

SZABADULÁS

Gyorsítja lépteit a nyár, korábban ébred a bagoly,
árnyékos odva úzi, mint a talpat a parázs.
Indázó, vézna dallamot növeszt a zengő hallgatás,
a hontalan homály a lomb csipkéin bujdokol.

Nyúlt-ívű csóva pántja leng a szótalán csucskok között,
a völgyek nyirkos útjait borzongás kergeti,
kiáltás éled, száll a hang: nincs, aki sorsát mentheti:
a mell szorongó fészke vad sárkány-fiaktól sír, nyüzszög.

Érdes kövek csattognak és sikoltanak reménytelen,
nem nő a zúgás, nem lohad, csak forr kegyetlenül.
A hold derengő fénye, mint a víz, a töprengőre dül,
szelid csónakként ring odébb a megfárasztott értelem.

Nyitott tenyérre fekszik és megcsillan a kemény közöny,
halott mocsár-szag hömpölyög a roncs mező felett,
sudárló nyárfák töre szúr a légbe: ó, nincs enyhület!
s a szél egy ág hegyére ül, tollászkodik szégyenkezően.

Gidák s más ifjú állatok bohókás kedve nyugszik el
az álmos út bóbiskoló, fehér hajlásain,
a lassú tompulás mögül virág fakad, kibontja in-
gó szirmai, s a mult felé halódó illatot terel.

Ágy, biztonság, meleg sarok, meghitt-világú, gyöngö mécs,
a védtelen befordul, és páncéljából kilép,
a vágató megtorpan: ím, szikrázva leng a semmiség,
és visszacsúszik, míg lehet, míg nem keríti görbe rács.

A hajnal éledő jelén dühödt bikák tipornak át,
rikoltás fúr az ég felé, a táj tűzvészt nevel,
király-sasok keringenek az áramlás erőivel,
a tolluk lángoló vörös, karmuk galamb husába vág.

Kicsendülő ének bolyong a réteken, fodrozva hull
a fűre, csapzott sír-helyét hullám-vonal diszí-
ti, száll a fény, árad-terül, az üldözőket üldözi,
bősége homlokukra ég reszketve, mozdulatlanul.

DAL

Az évekkal-szálló nem védheti arcát,
pókhálót köt rá a lassúdad idő,
port fúj a szemébe, lisztet a hajába,
pilláira ólom-gyöngysort kötöget.
Az évekkal-szálló nem védheti arcát, —
de a resten álló túljut a napok
s éjék fordulásán, fölhág az oromra,
zengő fények-árnyak csóvái közé.
Az évekkal-szálló nem védheti arcát, —
magasra-segítem mind, aki enyém:
tünde-ifjúságban villognak örökké,
dalolva hajóznak koporsójukon.

A MENEKULŐ

Fordulj meg, lökd arcukba fáklyád, lásd végre, hogy kitől szaladsz.

— — — — —

Folyékony éj hullám-verése csapkodja térded és fejed,
lépéseidbe, álmaidba beléömlött az éjszaka.

Gyakran leülsz, s a földre bámulsz: bujócskázó utat kutatsz:
tudnál-e, s merre, merre tudnál a fénybe visszafutni még?

A fénybe, fénybe visszafutni! Lehúz a duzzadó sötét,
a színtelen tárgyak sok-élű téglái közt bolyongsz vakon.

Kicsöppentél a gyermek-korból: hogyan, hogyan történhetett?
kicsöppentél az ifjú korból: hogyan, hogyan történhetett?
a színtelen tárgyak sok-élű téglái közt csetelsz-botolsz.

Él még a szomjúság szivedben: érzed szilaj marásait,
s nem enyhíted, csak elcsitítod: ígérettel csitítod el.

Csalod magad: egy másik út ez, végigfutod, mert így muszáj,
aztán a választott mezőre lépsz majd vidám-virágosan.

Ó, elfelejtéd, mennyi szép szó rekedt beléd örökre már,
miket vigyázva tartogattál, hogy egyszer elmondd boldogan.

Ó, elfelejtéd, mennyifélét akartál tenni, s rád-borult,
rád-alkonyult: becsukta kelyhét a szirmot-táró alkalom.

A benned ívelő sugár-bolt tojáshéjként rogyott be, és
a gyöngö törmelék porában kincsed porát se lelheted.

Gyakran leülsz, s a földre bámulsz: bujócskázó utat kutatsz,
gyakran leülsz, s magadba bámulsz: utat kutatsz magad felé,
tudnál-e, s merre, merre tudnál a fénybe visszafutni még? —

Körötted, a világ szegélyén hunyorgó lámpák rezgenek,
mint holt körül a gyertya-lángok — talán halott vagy már te is.

Nem fény e fény, csak ócska pótlék, mit a szokás gyujt, semmi több,
az egy-szövésű némaságban csöpp jajkiáltás itt meg ott.

De mégis: ez tiéd egészen, s ha büszkeségre éhezél,
szegénységedbe burkolózhatsz sajtó arany-palást helyett.

A térded egy irányba hajlik: az út is egy irányba visz,
miből kinőttél, dobd a tűzre, s vállald a rád-szabott ruhát.

A vissza-nem-jövöket öld meg, szerelmes testük hengerítsd
szived földjébe, női belőlük örökzöld sírok domb-sora.
Gyászold el őket újra-újra, akár termő szüléidet,
de semmikép ne várd, ne áhítsd — magadnak ártanál vele.
Körötted, a világ szegélyén hunyorgó lámpák rezgenek,
örülj nekik, ha pislogók is, mint ékkövekre, úgy tekints.
Lépéseidbe, álmaidba beléömlött az éjszaka,
s az éjszakának réme-árnya rád-élesíti késeit.

Fordulj meg, lökd arcukba fáklyád, lásd végre, hogy kitől szaladsz.

Láncaiból kiszakadt a halott,
kiszakadt testvérei láncából.
S jó, imbolyog, arca merengve ragyog,
köd füstölög ősz pillái alól.

Ím, újra erős, aki félt, akinek
lábára sikos kígyó tekerült,
vendége se már e világi hideg,
amely eddig a csontjai fészkein ült.

Megzendül a teste, kigyúl, bizsereg,
fürtjére szelid felhő gomolyul,
tenyerébe simulnak a messzi terek,
hús homloka hajnali fénybe borul.

FOGYÓ VILÁG

Földbe hullt, vagy nyom-felejtő légbé szállott,
váza van csak: bőre, húsa rég lemállott,
csípős szél fúj rajta dallamot. —
Lábodat se tedd le, ó, minnek kopogjon?
úgyis eltűnsz, mint a füst, — de hadd forogjon
homlokodnál kedves csillagod.

Sárga és rogyott a fű, a fák kopottak,
hasztalan vesződtek, ím: alulmaradtak,
megnyugodva várják sorsukat.
Ám a házak lankadatlan küzdenek még,
bőrükön pusztít a fény — belül hüvösség,
vermek és homályba-vájt utak.

Hol keressek változatlan ízt e tájon,
lángragyúl-e lángom másik tiszta szájon?
ne maradjak egymagam hibás.
Hogy terítsem szép palástom más nyakába:
tudja ő is, mit veszít, ha már hiába,
óhatatlan lesz a pusztulás.

Jó sereg te, részesek, tanúk világa!
rögbe bújtál, ajkadat kukac lerágta:
titkod együtt rothad el veled.
És a szó, mely sírt, morogva lázadott csak,
messze zúg már: holdat és napot babusgat,
bátorítják öblös fellegek.

Gáncs-vető követ gurít az út elébem,
rácsot ejt a dárda-fényű ég fölém,
jobb, ha bölcsen meg se mozdulok —
csak magamba nézek, és szemem bogozza:
merre jár a vágy, ha néha visszahozza,
merre nem szorul köré hurok.

A TÁVOZÓ

Sűrül a sorsa. Homlokán
jégcsap lóg és babér.
Sóhajt a föld üres nyomán,
borzadva fújja gyér haját a szél.

Külső irtózatok helyett
a test homályain
rezzen, s tör rá a rettenet,
ott dül a harc hanyatló tájain.

Kétrét hajol, s az útra néz:
fehéren ég az ut.
Már hallja nyílni a nehéz,
ösvény-rekesztő, zajtalan kaput.

Szín, illat — hagyva székeit —
suhogva leng köré,
a hang is gazdátlan kering
fülébe: ami ember s emberé,

széthull előtte. Váz-kezén
egy csillag jobban ül,
mint egy göröngy. Alig beszél:
nem értenék szavát száján kívül.

A dús-gubancú fák riadt
félsszel tesséklik
tovább: künt sír a hold alatt,
sír és kiált estétől reggelig.

Sír és kiált, s a rét füve
könnyét emelgeti.
Párává foszlik szép neve,
s a rezge szél egekbe kergeti.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	3
Szomorúság	4
Május	6
Tél	7
Falun	8
Egy hülyéhez, gyermekkori barátomhoz	9
A Dunánál	10
Árnyék	14
Új Halál-versek	16
Béke ellen	20
A testemhez	21
Alázat	22
Kit nyugtalan ágyad	24
Mint a kút	25
Kendő	27
Védelmesben	28
Naplójegyzet	30
Epigrammák	31
Három szonett (Párbeszéd, Kiáltás, Korszerű)	32
Szorongás	34
Csak a múltot	35
A magányról	36
Szabadulás	38
Dal	40
A menekülő	41
Emlék	43
Fogyó világ	44
A távozó	46

11621

A BATSÁNYI TÁRSASÁG KÖNYVTÁRA
SZÉPIRODALMI SOROZAT

1. Csorba Győző: Szabadulás. Versek.

